

san duurunan - nimòrò 57
nowanburu kalo - san 1976

bp 24
bamakò
mali

dòròmè 4 - ccp : 0155

kibaru

a bè bò kalo o kalo, faso ka kibarudiso ka yamaruya kònò

cikèlaw kunnafoni na, n'o ye balikukalan ani kibaru kalan ye, «agecoop» ye mali kunnawolo

amadu ganyi kantè jòlen filè numan fè,
a ni bubakari mahamani tarawele,
n'o ye mali kibaru jènsènso kuntigi ye.

a jirala fadenw bée nyè na, jamanaw bée nyè na, farafin fara farajè kan, ko mali cikèlaw kunnafoni cogo ka nyi ni yòrò caman ta ye, afiriki kònò, ani farajè jamana camanw kònò.

mali kèlen ka o baara cogo cènyi kè, o de y'a to, 'agecoop', ni o ye jèkulu ye jamanaw ni nyògòn cè, min bè u dege u yèrè dèmè cogo nyuman na, dinyèlatingè sira bée kan, y'a kanu ka tònsgiba dò kè bamakò, mali faaba kònò, tònsgiba min bèna cikèlaw kunnafoni cogo nyuman kow fèsèfèsè, walasa a baaraw ka kè cogo kelen na, farafinna bée kònò.

o de kòsòn, 'agecoop' delege 30 nyògòn, n'olu bée ye cikèlaw kunnafoni sèbèn dilalaw ye, olu bèna nyògòn sòrò bamakò, nin nowanburu kalo tile 8, fo k'a bila a tile 11 na. hakilimaw bée y'a dòn, ko mali kibaru dila cogo de bèna jira delegew la, u ka u nyè mada a kè cogo fè, u ka u tulo mada a dila cogo fè. o ye kunnawolo ye, ka taa malidenw bée ma.

amadu ganyi kantè
kibarudilalaw kuntigi

ni aw hakili b'a la, kibarudilalaw kuntigi, ni o ye amadu ganyi kantè ye, ani an jènyògòn basidiki ture, ani arajo mali baarakèla dò, n'o tògò ye sanba usamani ture, olu welela nowanburu kalo la, san 1975, pari, faransi faaba kònò, tònsgiba dò la, min nyèsinnen tun bè cikèlaw kunnafoni cogo nyuman ma, dinyè fan tan ani naani bée kònò. tònsgiba in na, jamana 30 nyògòn ka delegew, ni olu bée ye cikèlakalitasèbèn dilalaw ye, olu ye u ka dannaya ta, k'a di mali ma, cikèlaw kunnafoni cogo nyuman sira kan.

o kòrò ye mun ye? o kòrò ye, ko mali ka baara nyèna kosèbè. bawo, k'a ta balikukalan na, k'a bila arajo mali la, ka na se kibaru yèrè ma, mali m'a tò to tuma si, nin baarakèda saba bée y'u jòyòrò jira cogoya la, min ye jamanadenw bée nimisi wasa, ka sòrò, ka dinyè fan tan ani naani bée nisòndiya.

sòròdasiw ye fanga ta
nowanburu kalo tile 19
san 1968

nyinan
nowanburu kalo tile 19
bè bèn
o sanyèlèma seli 8 nan ma

jeli baba ka maana: — daa ka kòrè k

daa tógò bonya ka tèmèn faama bèe lajèlen kan seekòrò,
i n'a fò, mògò ma fanga kè n'a kelen tè,
fèn wèrè ma o kè dè, a tun ka nyi jeliw de ma.
a mènna si la fana,
a ye san bamanankèmè fila de kè fanga la seekòrò.
ale de ye kèlè bolow sigi jamana nyè fè,
i kòmi peresidan ye gòfèrèrèrè sow sigi cogo min jamana
kundaw la.

a ye ka kamalen mògò binaani tòmò,
k'olu bila dugu kòndò,
ni min ye nyuman ye, o ka na o lakali,
ni min ye juguman ye, o ka na o lakali.
a ye ka soba kelen jò, ka kolon kisè kè k'a fa.
ni min nana : faama, ne ye nin ko jugu in ye su rò dè,
a b'a fò : wa, don so kòndò,
i ka kolon baa kelen ni kèmè duuru ta fanayakè sara ye.
anw bamananw ko olu ma ko : kuma lakalilaw,
tubabu nalen ko : anzan sikiriw.
a tilala ka cèkòròba binaani tòmò,
k'a ta seekòrò la, ka taa a bila seebugu la,
k'a ta seekura la, ka taa a bila segusikòrò la,
fèn o fèn bè kè sokala naani in kòndò,
olu ka bò o bèe seere ma.
anw bamananw k'olu ma : kobèeseerew,
farajè nalen y'o yòròw fara nyògòn kan ko : komisèerèla
ko tè kè mògò minw nyinama dugu kòndò,
bamanan ko kobèeseere,
nasara ko komeseere.
òwò, kabini farajè ma se anw fè yan,
kobèeseerew ni fanayakèlaw bè an fè yan.

daa tilala ka kèlè bolo sigi jamana nyè fè,
bèe bè gènni kè ka n'a d'a kelen ma seekòrò.
kèlè bolo tun bè faama fè kulukòrò,
kèlè bolo tun bè maatigi fè bunba,

kèlè bolo tun bè a fè njèba,
kèlè bolo tun bè jitiigi fè jarabugu,
kèlè bolo tun b'a fè basijalanbugu,
kèlè bolo tun bè kolontigi fè gunni,
kèlè bolo tun b'a fè kuguni,
kèlè bolo tun bè fangatiigi fè denso,
kèlè bolo tun b'a fè mafèya,
kèlè bolo tun bè mugutigi fè sugula,
kèlè bolo tun b'a fè kòrè.
ayiwa, nin bèe bè gènni kè ka na a dí faama ma segu.

sugula bala ni bolo dalen bè sugula,
jeli bukari bè nin yòrò in fò a ye sugula :

iyee, sori,
faantan tè salen dun.
faantan ni hami,
faantan ni sègèn,
faantan ni alaminè,
faantan ni dimi.
ni faantan ye faama kuma fò,
i da fara nege de b'i la.
ni faantan ye faama wale kè,
kun tigè de nege b'i la.

jeliw bè nin yòrò in fò bala ye sugula.
an ko a ma : san fa jigi ani kòndòntòn minè bala.
n'a taara kèlè yòrò la, a bè cè tan faga,
a ni kòndòntòn ninaman bè na a bolo.
ni nkòni diyara a kun fè, a b'a fò
ko ale bala ni ala ka kan.
ala bè mògò faga, ale yèrè bè mògò faga,
ala bè mògò sòn, ale yèrè bè mògò sòn,
ala bè kelen kè, ale bala tè sòn o ma :
ala bè fèn dí mògò ma, ka a minè i la,
ale bala mana fèn o fèn dí mògò ma, a t'o minè.

2. kòrè mugutigi ka baro

daa ka kèlè bolo sigilenw bèe lajèlen na, dugakòrò nyògòn
cètigi tun tè.

cè baa tan ni fila tun bè dugakòrò bolo kòrò,
a bèe marifatigi, a bèe donso.
nka, a tun bè siran daa nyè kojugu.
jelikè kelen bè dugakòrò bolo kòrò,
a tè foyi fò a ye, ni jagaba nkòni ka nin yòrò in tè :

maakòrò kulubali ka maa faa duga,
tarawele.

dugakòrò sigilen b'i kan to :
marifa.

ko marahaba ye cè bèe lajèlen ta ye,
nka marifa ye ale dugakòrò kelen ta ye,
marifatigi baa tan ni fila bè ale min bolo duga kelen kòndò.

maakòrò kulubali ka maa faa duga.

a don, dugakòrò sigilen bè wolo saba kan kòrè.
ntura jè wolo dalen bè duguma,
waraba wolo dalen bè ntura wolo kan,
waraninkalan wolo dalen bè waraba wolo kan.
dugakòrò yèrè ni wòlò dulòki n'o kulusi ni konkoron
banfula sigilen bè,
nègè kòlòsi jan b'a bolo, a b'o warawara.
nka, dugakòrò tun bè siran mugutigi nyè dè.
hali ni daa tun ye ci bila ka na a fò dugakòrò ye kòrè
dugu kòndò,
ko dumuni kana kè su in na,
hali jubatò tun tè se ka ji goni min siran bolo.

èlè

don dò, dugakòrò n'a ka jelikè bè baro la su fè,
 jelikèba y'i kan to dugakòrò ma :
 maakòrò kulubali ka maa faa duga,
 o bée la, ni e sònna,
 i ni segu faama bè tilen ka siyèn ta,
 si tè se ka si bin, aw bè filani bin de.
 dugakòrò y'i kan to a ka jelikè ma :
 e, jeliba, kana nin kuma in fò dèrè.
 ne ni segu faama ye siyèn ta nyògòn ye ?
 e, jeliba, e bè ne di n'dun waraw ma wa ?
 jeliba, kana n'di n'dun dugaw ma.
 jeliba, ne ni maatigi tè siyèn ta nyògòn ye.
 n'bè siran a nyè.
 ne ye dugunin kelen tigi ye, daa ye dinyè tigi ye.
 jeliba, k'a ta segu la, ka taa a bila kurusa banan na,
 k'a ta segu la, ka taa a bila têngèrèla woro tu la,
 k'a ta segu la, ka taa a bila tunbutu misiri la,
 k'a ta segu la, ka taa a bila sahelì kungo la,
 daa ni fanga tè dancè cii.
 a bée y'a kelen ta ye.
 ne dugunin kelen tigi n'o bè siyèn ta cogo di sa ?
 n'bè siran a nyè, jeliba.
 jeliba, a kè suw kòsòn,
 i ka a kè boliw kòsòn,
 jeliba, a kè bulondaw kòsòn,
 i ka a kè jow kòsòn,
 i kana n'ni fangatigi bila nyògòn na.
 n'siyèn ta nyògòn tè, n'bè siran a nyè.
 jeliba, n'ye sokè di i ma,
 ka bilakoro da a kan,
 i kana n'ni segu faama bila nyògòn na.
 o waati la, jeli kuma bè digi hòròn na.
 jelikè ye nkòni fili duguma gangaran,
 a y'i kò don dugakòrò ma,
 a ko : tuu morro, nwuun, bamananden kolon.
 nka, o y'a sòrò, jeli man ca ni hòròn ye, i n'a fò bi,
 muso fana man ca cè ye, i n'a fò bi.
 sisan, jeliw cayara, jeli kuma tè don hòròn na tugun.
 sègènbagatò ye jeli ye,
 mògò malobali ye jeli ye,
 hòròn gaaran ye jeli ye.
 n'olu farala anw delilikèlaw kan,
 an ka ca ni hòròn ye.
 muso fana ka ca cè ye.
 sèkòròba min tèmèna muso furu ye, o ye muso ye,
 tenmisèn min ma se muso furu ye, o ye muso ye,
 tèsè n'yèrè kòrò ye muso ye.
 lu mana fara anw taafe sirilaw kan,
 in ka ca cèw ye.
 (a tò bè bè kibaru nataw kòrò)

Jateminè

an bée y'a mèn arajo la, ko jateminè bè kè mali fan
 tan ni naani bée la, k'a ta desanburu kalo tile fòlò la,
 ka t'a bila a tile 14 la. o jateminè bè kè, walasa mali-
 denw hakè jònjòn ka dòn.

an balimakè burema koyita, n'o bè baara kè baliku-
 kalansoba la bamakò, o ye nin sèbèn, k'a hakilila ta fò
 jateminè in lahalaya la :

janto n'yèrè la kòrò ko ka nyi.
 jateminè kòrò ka dí.
 kafotigi k'i jan to i ka kafo la,
 maratigi k'i jan to i ka mara la,
 nin ye wale ye, n'o wajibiyalen don.
 nka, a tè nyè cogoya si la danni kò.
 n'balimaw, an k'an nyèsin dannikèlaw ma.
 dutigi k'i ka du mògòw hakè dòn,
 kafotigi k'i ka kafo mògòw da dòn,
 maratigi k'i ka mara mògòw da dòn.
 danbe, dawula ani daraja tè sabati yèrèdadòn kò.
 ko nyèsigi ani ko kòlòsi konyuman bè sòrò
 yèrèdòn ani yèrèdadòn de la.

n'balima malidenw, cè, muso, denmisèn ani mògòkò-
 ròba, minw bè mali kòndò n'a kòkan, ko tè fò kotigi kò.
 mògò si kana to kò. kabilaw ni kafow bée ka bò ka taa
 dannikè yòrò la.

ni nyèmògòw ye jamanadenw da jònjòn dòn, o na kè
 sababu ye ka jamanadenw kunkan kow bée nògòya. nin
 jateminè tè nafolo ko kun kan. o siga n'o tamaki ka bò
 bée la

n'balimaw, ni dinyè bée ye mògò nègèn, n'i ma i yèrè
 nègèn, i na kisi ko dò tòrò ma. nka, n'i ye i yèrè nè-
 gèn, o ye nègènni dan ye. ni nin jateminè fòra mògò
 min kò, o tigi ye yèrènegèna ye.

n'ka foli bè aw ye.

burema koyita

kuma kòròma

jiri sun kelen bè dinyè kòndò, den
 naani bè a la. jiri sun in bè mògò
 bée ka so. jiriden naani in, jiri ni
 mògòw bè jè ka fila dun. a tò fila,
 mògòw bè o dun : den fòlò, mògòw
 bè o dòn. filanan, jiri ni mògòw bè
 o dun. sabanan, jiri ni mògò bè o
 dun. naaninan, mògòw dama bè o
 dun.
 usumani kulubali
 seriwala

ƒigasènè woloƒa izini kelen na kita

kulukòrò kò fè, tiga bayèlèma izini dò jòrò kita. izini in jòli daminèna òkutòburu kalo tile fòlò, san 1975. a dayèlèla òkutòburu kalo tile 26, san 1976. o san kelen kòndò, kitakaw ye fèn caman ye, u ye fèn caman kè. o de kòsòn, izini in dayèlè don kèra donba ye, kita n'a lamini mògòw bolo.

kita kubeda segin bée tun tògòla-mògòw bè nyènajè in kènè kan. fò-lisen suguyaw bée bòra, ka a ta dunun ni balanin ni npòlòn na, ka n'a bila cèbilenkè ni ciwaranin na.

mògò 20 000 kasabi de tun bè kènè kan. kolonèli musa taraweƒe yèrè ni komite militèri ni gòfèrènaman ni aliman jamana mògòba dama dòw tun bè yen. nyènajè in mankutu bo-nyana fo k'a dama tèmèn. a nisòndiya ma dan kitakaw kelen na, a sera kayi kafo kòndò mògò bée ma.

an ka yèlè dònɔni

nin ye tarawecè dò de ye, a taara wali muso dò de bara so kòndò. a ka sungurun tun don. a y'i da so kòndò tuma min na, muso cè nana k'u sòrò yen. muso ko tarawecè ma : wuli, i k'i dulon kankanran na san fè. tarawecè ye kankanran minè san fè. muso cè donna so kòndò, k'a ka fini w bò k'i da. tarawecè bè san fè. fo a sègèna, ka sègèn tuma min na, tarawecè ko : e, ala, k'i cun-dugu ma. muso cè ko : ala wa, fò mògò ? tarawecè ko : ala de ye ne ci i ma, ko mògò bè se ko dò la, i b'i tò to. muso cè wuli-la, k'a bè bò so kòndò, ani tarawecè ye nyògòn geren so da la, k'u bè bò. nka u bòlen kò so kòndò, boji serila yen so da la. u fila la jòn ye boji seri so da la?

sanba jara, musabugu

izini in jòli ye fèn caman bange u la :

a fòlo : kita ƒigasènènaƒw ka cèsiri dònna jamana nyèmògòw fè. o dun ye tinyè ye, bawo n'i ye mali kòndò tiga sènènen bée sen, ka a kè ton saba ye, ton kelen bè bò kita dugu-kolo kòndò. o misali filè nin ye : salon, sannifeere ye a jira ko tiga tònɔ 96 000 de sòròla mali kòndò. o tònɔ 96 000 la, tònɔ 32 000 de sòròla kita kubedaba maraw kòndò.

a filanan : u ka denmisènƒw na bà-sigi. o fana ye tinyè ye, bawo tiga-sènè kò fè, sòròda fosi tun tè kita. izini in dun bèna baarakèla 140 ta, olu bè baara kè kudayi a kòndò. a bèna mògò 50 wèrè ta san o san, minƒw ka baara bè bò izini kòndò baara caya n'a dògòyali la.

a sabanan : izini in jòli na dò fara nègèsira nafa kan kita. o fana ye tinyè ye, bawo tiga donini ka na kita, ani tigatulu donini ka bò kita, o na dò fara jago yiriwali kan. o misali dama dòw filè nin ye : tiga faraman tònɔ 30 000 bè bayèlèma. tigatulu tònɔ 8840 ani tigabo tònɔ 10 960 bè sòrò o la. nka, ni ƒigasènè yiriwala kita, izini in bè tiga faraman tònɔ 45 000 walima tònɔ 60 000 bayèlèma, k'o kè tigatulu ni tigabo feereta ye.

kita izini kura in ni kita cè ye kilomètèrè 3 ye. mali wari dòròmè miliyòn 600 de kèra k'a jò. kitakaw ye gòfèrènaman ka cèsiri dòn. o de kòsòn, san o san, u bè dò fara u ka cèsiri kan, walasa ka u jòyòrò fa faso jòli la.

